

Aan het college van B&W
T.a.v.: Wethouder P. Lansink-Bastemeijer
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Rotterdam, 3 september 2024

Betreft: Advies Psssst... Stop! Aanpak Seksuele Straatintimidatie (SSI)

Geachte wethouder Lansink-Bastemeijer,

Helaas gebeurt straatintimidatie iedere dag in onze stad. Vooral jonge vrouwen hebben hieronder te lijden. Onlangs is de Wet Seksuele Misdrijven in werking getreden die een kader moet bieden om straatintimidatie te bestrijden.

Deze wet is voor het Burgerpanel Rotterdam aanleiding geweest om de aanpak van seksuele straatintimidatie in Rotterdam tot nu toe te evalueren en een advies te formuleren over mogelijke verbeteringen.

Samenvatting van de adviezen

1. Optimaliseer de StopApp door mee te doen met de landelijke Stop Intimidatie App.
2. Verzeker nazorg door Stichting Slachtofferhulp, en houd daar contact mee.
3. Zet breed en duidelijk in op preventie.
4. Monitor de effectiviteit van maatregelen over langere tijd met behulp van steekproeven.

Wij zijn graag bereid om met u van gedachten te wisselen over dit advies en om mee te denken over de aanpak.

In de bijlage vindt u ons volledige advies.

Vriendelijke groet,

namens het Burgerpanel Rotterdam

Sylvia Lobbe

Voorzitter Burgerpanel Rotterdam

cc: Gemeenteraad, Griffie, Anne Boomsluiters (Adviseur Inspraak en Participatie)

Advies: Psssst... Stop!

Aanpak Seksuele Straatintimidatie (SSI)

Context

Op 1 juli 2024 is de nieuwe Wet Seksuele Misdrijven in werking getreden. In Rotterdam worden meteen 13 BOA's (Bijzondere Opsporingsambtenaren) getraind en ingezet om daders aan te spreken, eventueel aan te houden, en slachtoffers bij te staan. Sinds 2017 is er een Stop-app voor de burgers van Rotterdam beschikbaar.

De nieuwe wet is voor het BurgerPanel Rotterdam aanleiding om de aanpak van seksuele straatintimidatie in Rotterdam te evalueren en een advies te formuleren over mogelijke verbeteringen.

Onderzoeksvraag

Centraal staan bij ons de vragen:

Hebben de pogingen van de gemeenten om pikpraat en catcalling aan te pakken nut gehad?

Wat kan de gemeente doen om straatintimidatie te verminderen?

Probleemstelling

Burgers op straat, in de openbare ruimte, lopen het risico om aangesproken, bedreigd, uitgescholden en zelfs fysiek aangevallen te worden. Dat overkomt oudere en jongere Rotterdammers, mannelijke, vrouwelijke en overige burgers, met alle mogelijke huidskleuren, seksuele oriëntatie, kleding en gedrag. Dit advies gaat over de veelvoorkomende soort SSI: een vrouw die ongewenst wordt bejegend door één of meer (jonge) mannen.¹

Aanpak

Het plan van aanpak voor de totstandkoming van deze rapportage bestaat uit 3 onderdelen:

- een literatuurstudie,
- een reactie van de gemeente (het liefst in de persoon van de wethouder voor Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit; Pascal Lansink-Bastemeijer),
- en een validatie.

¹ Onderzoek van de Erasmus Universiteit Rotterdam (2021) toont aan dat 68 procent van de jongvolwassen vrouwen (18-25 jaar) in Rotterdam in 2016 en 2020 geconfronteerd werd met SSI, zoals ongewenst nafluiten, nasissen, beledigingen, en achtervolgen. Bijna 60 procent van alle Nederlandse vrouwen en driekwart van de jonge vrouwen in grote steden zoals Rotterdam geven aan wel eens slachtoffer te zijn geweest. Alle vrouwen zijn zich bewust van de kans op SSI.

De literatuurstudie bestond uit het interpreteren van verschillende artikelen en persberichten over de huidige campagne tegen SSI in Rotterdam, een landelijk perspectief op bestrijding van SSI en informatie over de aard van SSI. Bronnen die gebruikt zijn voor dit rapport zijn terug te vinden in de bronnenlijst.

Dit rapport wordt voorgelegd aan de wethouder voor Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit, dhr. Pascal Lansink-Bastemeijer. Een reactie vanuit de wethouder, dan wel een beleidsmedewerker van de gemeente wordt opgenomen in de eindrapportage van dit onderzoek.

Afhankelijk van de reactie van de gemeente kan er door het Burgerpanel nog een validatie plaatsvinden bij de inwoners van Rotterdam. Dit zal gebeuren in de vorm van een enquête die wordt uitgezet bij de Vrienden van het Burgerpanel. Dit is een onafhankelijke groep burgers die vrijwillig hun mening geven over de onderwerpen van het Burgerpanel.

De Rotterdamse aanpak tot nu toe

De StopApp uit 2017 was bedoeld voor burgers om seksuele straatintimidatie meteen te kunnen melden. De resultaten zijn niet overtuigend. Ondanks dat de app potentieel nuttig is voor het identificeren en bestrijden van intimidatie-hotspots, wijzen de statistieken en gebruikerservaringen op aanzienlijke tekortkomingen. Met slechts 2000 downloads en 276 meldingen in 2022, blijft het aantal actieve gebruikers laag. Gebruikersreviews variëren van positieve feedback tot klachten over technische problemen. De app genereert onvoldoende meldingen om effectieve heatmaps te creëren, en de promotie door de gemeente Rotterdam heeft niet geleid tot brede toepassing. Bovendien blijkt uit informatie van Slachtofferhulp dat zij hoogst zelden een melding vanuit de app krijgen en dat er nauwelijks opvolging is vanuit de gemeente.

De gemeente Rotterdam heeft met een postercampagne de aandacht gericht op de onwenselijkheid van seksueel intimiderend gedrag op straat. Deze campagne was echter van korte duur en was niet grondig ingebed in een breder beleid om potentiële daders te informeren over de grote schadelijke impact van 'onschuldige' opmerkingen en intimiderend (groeps-)gedrag zoals achtervolgen.

Landelijke aanpak

In 2022 is de Stop Intimidatie App² ontwikkeld die inmiddels door burgers in het hele land gebruikt wordt. Het burgerpanel verwacht dat de Stop Intimidatie App effectiever (en goedkoper) kan worden ingezet in Rotterdam dan de StopApp wegens de samenwerking met andere gemeenten en de landelijke ondersteuning.

Verbeteringen kunnen snel aangebracht worden. Deze omvatten het begrijpen van gebruikers, duidelijke communicatie over functies, verhoogde toegankelijkheid, en integratie met sociale netwerken.

² Stop Intimidatie App is ontwikkeld door de gemeenten Dordrecht, Eindhoven en Platform OOV met inzet van het innovatiefonds SMART-CITY. De app is uitgegeleid tot het Landelijk meldpunt straatintimidatie.

Adviezen

1. De gemeente Rotterdam sluit zich aan bij de landelijke Stop Intimidatie App, een initiatief ontwikkeld door gemeenten als Dordrecht en Eindhoven met steun van het innovatiefonds SMART-CITY en OCW's Veilige Steden programma. De app, AVG-proof en ISO-27001 gecertificeerd, maakt anonieme meldingen mogelijk en stuurt deze door naar de desbetreffende gemeentelijke afdeling.
2. De gemeente betreft organisaties zoals Slachtofferhulp blijvend. Snelle interventiemogelijkheden en slachtofferhulp zijn noodzakelijk voor meldingen en aangiftes, om zo de schadelijke gevolgen te minimaliseren.
3. De gemeente zet in op preventie. En wel door het promoten van de landelijke Stop Intimidatie App en door een herkenbare publiekscampagne zoals in de gemeente Utrecht wordt gedaan. Het doorbreken van het idee dat (vrouwelijke) slachtoffers zich moeten schamen en aanpassen is cruciaal, empowerment en solidariteit kunnen de kwetsbaarheid verminderen. Ook de rol van omstanders is van groot belang. Om (jonge) mannen indringend te bereiken dient een bewustwordingsoffensief gevoerd te worden in hun dagelijkse leefwereld. Een effectief preventiebeleid strekt zich uit buiten de directe bevoegdheden van de gemeentelijke overheid. Jongens en mannen kunnen en moeten bereikt worden via bijvoorbeeld school, ouders, moskee, sportschool, stage, jongerenwerk, voetbalclub, horeca, openbaar vervoer etcetera.. Ook is het belangrijk om BOA's, politie en andere professionals bewust te maken.
4. De gemeente houdt vinger aan de pols. En wel door langere follow-up periodes te hanteren en diverse steekproeven te gebruiken om de effectiviteit te garanderen. Het uiteindelijke doel is inzicht te krijgen in straatintimidatie en gerichte interventies te ontwikkelen om de openbare ruimte veiliger te maken.

Conclusie

De nieuwe Wet seksuele misdrijven die op 1 juli in werking is getreden, markeert een cruciaal moment voor Rotterdam om de aanpak van seksuele straatintimidatie te herzien. Het is raadzaam om breed bekend te maken dat vanaf nu drie maanden hechtenis dreigt voor degene die een ander op straat indringend seksueel benadert.

Door gebruik te maken van bestaande landelijke oplossingen zoals de Stop Intimidatie App kan Rotterdam niet alleen de meldingsbereidheid vergroten, maar ook zorgen voor een gecoördineerde aanpak die rekening houdt met privacy en veiligheid. Het is essentieel dat deze inspanningen worden ondersteund door een brede promotiecampagne, om zo een significante verbetering te realiseren in de veiligheid en het welzijn van alle inwoners, met name van jonge vrouwen, in de stad.

Bronnenlijst

Binnenlands Bestuur: Martin Hendriksma, *App tegen 'pikpraat' weinig succesvol* (<https://www.binnenlandsbestuur.nl/digitaal/app-tegen-pikpraat-helpt-nog-weinig>), 2023

De Telegraaf: Milou Deelen, *Milou Deelen is Straatintimidatie zat: 'Pssst, laat je tietten dan zien, riep eentje'* (<https://www.telegraaf.nl/vrouw/843687449/milou-deelen-is-straatintimidatie-zat-pssst-laat-je-tietten-dan-zien-riep-eentje>), 2023

NOS: Nasrah Habiballah, *Seksuele straatintimidatie in Rotterdam wordt maar niet minder* (<https://nos.nl/artikel/2377526-seksuele-straatintimidatie-in-rotterdam-wordt-maar-niet-minder>), 2021

Hogeschool Rotterdam, *Hogeschool Rotterdam sluit zich aan bij aanpak seksuele straatintimidatie* (<https://www.hogeschoolrotterdam.nl/hogeschool/nieuws/hogeschool-rotterdam-sluit-zich-aan-bij-aanpak-seksuele-straatintimidatie/>), 2021

Sociale Vraagstukken: Tamar Fischer, Gabry Vanderveen, *Seksuele straatintimidatie in Rotterdam onverminderd groot probleem* (<https://www.socialevraagstukken.nl/seksuele-straatintimidatie-in-rotterdam-onverminderd-groot-probleem/>), 2022

Gemeente Rotterdam, *Seksuele intimidatie* (<https://www.rotterdam.nl/seksuele-intimidatie>) raadpleging 2024

Rijnmond, *Rotterdamse app tegen seksuele straatintimidatie voorlopig een flop* (<https://www.rijnmond.nl/nieuws/1698019/rotterdamse-app-tegen-seksuele-straatintimidatie-voorlopig-een-flop>), 2023

Erasmus University Rotterdam: Tamar Fischer, Gabry Vanderveen, *Aandacht seksuele straatintimidatie blijft noodzakelijk* (<https://www.eur.nl/nieuws/aandacht-seksuele-straatintimidatie-blijft-noodzakelijk>), 2021

Platform OOV, *Stop Intimidatie app – Werkt in iedere gemeente* (<https://platformoov.nl/stop-intimidatie-app/>) raadpleging 2024

Google Play: Gemeente Rotterdam *StopApp* (<https://play.google.com/store/apps/details?id=nl.gemeenterotterdam.stopapp&hl=nl>) raadpleging 2024

Open Rotterdam, *605 downloads en 276 meldingen: wat deed de StopApp tegen (seksuele) straatintimidatie in 2022?* (<https://openrotterdam.nl/605-downloads-en-276-meldingen-wat-deed-de-stopapp-tegen-seksuele-straatintimidatie-in-2022/>), 2023

YipYip, Portfolio, *Stop seksuele straatintimidatie met de Stop app.* (<https://www.yipyip.nl/portfolio/gemeente-rotterdam-stop-app>), 2017

Gemeente Eindhoven, *Eindhoven lanceert StopIntimidatie app en staat stil bij geweld tegen vrouwen* (<https://www.eindhoven.nl/persberichten/eindhoven-lanceert-stop-intimidatie-app-en-staat-stil-bij-geweld-tegen-vrouwen>) raadpleging 2024

Stop Straat Intimidatie, *Stop Straatintimidatie, start bewegingsvrijheid* (<https://straatintimidatie.nl/>) raadpleging 2024

Stichting Slachtofferhulp, vragen van Burgerpanel aan Slachtofferhulp, beantwoord door Niké van Nes van Kennisinstituut Psychosociaal (Stichting Slachtofferhulp).